

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

In Genesis Enarratio

Chyträus, David

Vitebergæ

VD16 C 2625

Capvt Nonvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36126

rabili sapientia Deus motum Solis, Luna, & con-
nientes Stellarum ortus & occasus accommodat

CAPVT NO- NUM.

LOCI PRÆCIPVI.

- I. *Doctrina de Coniugio repe-
tur.*
- II. *Institutio Magistratus politici-
& de pœna homicidij, & ca-
sis pœnarum.*
- III. *De signo IRIDIS.*
- IIII. *Historia de lapsu Noe in
strema parte capitis, Decem
Locos contmet, quos ibi enu-
uam.*

De primo Loco supra in fine Secundi Capitu-
tis dictum est.

II.

Magistratus politicus est potestas

DEO instituta & ordinata, ut sit custos disciplinæ externæ, iuxta totum Decalogum, & tueatur pacem, & puniat contumaces uī corporali. Ac expressè in hoc Capite instituitur & ordinatur Magistratus hac lege. Qui fuderit humanum sanguinem, per hominem fundetur sanguis illius. Quod dictum Chaldeus Paraphrastes sic expressit, Qui effuderit sanguinem hominis, per testes, iuxta sententiam iudicis cum sanguis eius fundatur.

Eruditissimus autem commentarius in hoc dictum Mosi est caput XIII. Epistolæ ad Romanos, quod est Sedes materiæ de Magistratu politico.

Quinq; autem sunt causæ, propter quas vult Deus certo ordine per Magistratus Homicidia et alia scelera puniri.

1. Iusticia Dei, Vindicibus flammis sibi qui contraria delet, Ipseq; iusticiæ regula sola manet.

Hoc disticho expressa est sententia dicti, Deus ignis consumens est.

2. Ut conspiciatur inter homines discrimen inter iustos & iniustos, ut agnoscamus Deum iustum esse, & uelle nos cum sua iusticia congruere.

3. Tranquillitas publica. Prorsus enim dissipetur,

Q 3 tur,

tur, uel certè turbaretur ciuilibus societas, nisi latrocinia & alij furores compefcerentur.

4. Exemplum, ut horrendis pœnis homicidarum & similiarum scelerum, Homines deterriti uident delicta. Item ne Boni sceleratorum consuetudine deprauentur, ut dicitur in Ouidio, Sed uindicabile uulnus Ense recidendum, ne pars summa trahatur.

5. Et grauiſſima causa hoc loco recitatur, Quod ad Imaginem Dei Homo factus est. Ut enim Deus pater ipsum & suum Filium, dominum nostrum IESUM CHRISTUM, qui est proxima & substantialis imago Dei, uult honore affici & non uiolari. Et hominem quoque propter hanc Imaginem, quae est radius lucis & uita diuinæ, uult conseruari. Et interfectores Filij sui horribiliter puniuit: Ita enim, qui filijs Dei adoptiuis, in quibus per Spiritum sanctum Imago Dei instauratur, manus afferunt, & in hac uita seuerè puniri uult, & post hanc uita nisi pœnitentiam agant, in æternas pœnas abijcet.

Carnem cum sanguine non comedetis.)

Præceptum de non comedendo Sanguine, Symbolum est seu Sacramentum seuerissimæ prohibitionis de cæde, ac sepe postea repetitur, Leuit. 24. Deut. 12. 15.

Et Act. 15. Apostoli eundem ritum retinent propter tres causas.

I. Propter disciplinam, Quia hæc obseruatio tradita Nohe, erat symbolum politicum, additum prohibitioni cædis. Ideoq; Iudæi propemodum abominabantur esum sanguinis, ut cædem ipsum.

II. Propter scandalum, ne infirmi offenderentur, iuxta Regulam Rom. 14. Infirmum in fide assume, Nam si Apostoli etiam hunc morem antiquum sustulissent, dixissent aliqui prorsus Ethnicismum fieri, atq; ita imperitiores prorsus alienati fuissent.

III. Propter confessionem, ut hoc ritu testarentur se doctrinam inde usq; à Nohe traditam, amplecti. Cum autem hic ritus de sanguine ἀδικόπος esset, & tantum disciplinæ & scandali causa tunc retentus, rectè fecit Ecclesia abolens eum cessante scandalo.

TEXTVS.

Carnem cum sanguine non comedetis.) In Ebræo est, Carnem in anima sua, sanguine suo non comedetis. Paraphrasis Chaldaica sic reddidit: Carnem cum anima sua, quæ sanguis eius est. Est enim Sanguis sedes seu uehiculum uitæ, & fons ac nutrimentum Spiritus uitalis, qui uolitans per totam corporis machinam, impertit omnibus membris uificum calorem, & uim sentiendi, mouendi, & omnes functiones animales obeundi.

De manu uiri, & de manu fratris eius requiram animam hominis.)
 Q 4 Hoc

Hoc est, de manu cuiuscunque, qui occiderit animam
requiram, hoc est, sumam poenas de omnibus homici-
cidis.

Quicumque effuderit humanum
sanguinem, fundetur sanguis illius.
In Ebraeo expressè inseritur particula, Per homi-
nem, scilicet Magistratum, qui iuxta certas & bene-
ficias leges disciplinam tueri & scelera punire de-
bet.

III.

DE SIGNIS SEU SACRAMENTIS, & de Iride.

Semper Deus uerbo seu promissionibus suis ad-
didit externa signa in oculis incurrentia, que ad-
monos hominum de promissione admoneant, & trepi-
dantes subinde erigant ac confirmant, ut sine illa
dubitatione promissioni assentiantur. Hæc signa ex-
terna seu testimonia & sigilla promissionis, usitate
Sacramenta uocantur, de quorum usu & finibus su-
pra Capite Quarto dictum est. Ita Iris est signum
externum, quo confirmatur Noha & tota posteritas,
ut statuam deinceps Terram non amplius aquis
Diluij oppressam iri.

Sentiunt autem plerique Iridem etiam ante Dilu-
uium fuisse signum pluuiarum, sed nunc de nouo
destinatam esse in signum fœderis seu promissionis.

qua Deus pollicebatur se nolle deinceps Mundum
uniuersali Diluuiio delere.

*Causas Physicas & generationem Iridis Ari-
stoteles in tertio libro Meteororum prolixè expli-
cat.*

IRIS est arcus, habens uarios ad-
uerso Sole colores, in nube rorida &
concaua, ex radiorum Solis oppositi re-
fractione & reflexione ad nostrum ui-
sum apparens.

*Semper autem hæc tria centra, Solis, nostri ui-
sus, & Iridis in una recta linea consistunt, quæ linea
est axis in pyramide illuminationis nubis roridæ,
quæ Iridis materia est.*

*Iam de lumine radiorum Solis in nube reflexo-
rum tantum illud cernitur, quod ad unum punctum
in axe pyramidis, uidelicet ad uisum nostrum se-
cundum æquales angulos reflectitur.*

*Etsi igitur tota superficies nubis roridæ Soli
oppositæ illuminatur & coloratur radijs Solis, ta-
men quia cæteri radij reflexi non concurrunt ad no-
strum uisum, sed uel ultra uel circa centrum uisus
deferuntur, nobis ea tantum pars colorata apparet,
ex qua radij ad nostrum uisum ad æquales angulos
reflectuntur. Sicut in aqua clara, splendente Sole,
ubi est forma Solis, nec tamen uidetur nisi in uno lo-*

co, unde

co, unde fit iusta reflexio radiorum ad uisum, in
to uero loco alibi cernitur.

Hinc etiam, cur Iris arcus figura appareat,
telligi potest. Nam radij Solis in superficiem
incidentes, & ad æquales angulos reflexi circa
ferentiam circuli describunt, cuius centrum
in lineam ex centro Solis per centrum nostrum
productam.

Colorum in Iride uarietas à partium nobis
ride raritate, densitate, & diuersa positione
ri existimatur. Vt enim Radij Solares per
rubrum uel flauum transeunt, lumen rubrum
flauum deferunt, Sic radij Solares in nubem
dam inæqualiter dispositam incidentes, reflexi
uersos colores nobis ostendunt, ex quibus præcipui
sunt isti tres, puniceus, uiridis, flauus, ex quorum
mixtione plures alij oriuntur. Sed totam hanc
tationem de Iride ex Aristotelis loco citato, in
Physicis libellis petat, qui uolet.

IIII.

NOHA VIR AGRICOLA plantauit Vineam.

Multiplicem doctrinam hæc postrema No-
pitis Narratio continet, quam in Decem Locis
stribuemus.

PRIMVS. Vicia & lapsus sanctorum Patrum Nohe & aliorum in historijs sacris ideo considerandi sunt, ut ex his exemplis de nature nostrae infirmitate commones facti, emendemus securitatem nostram, & deponamus fiduciam nostri, discamus timere Deum, & petere auxilium ac gubernationem diuinam, ut dicitur; Sine me nihil potestis facere.

SECVNDVS. Discrimina peccatorum Venialium & Mortalium, seu regnantis & non dominantis, quod supra recitatum est. Cham contra conscientiam seu ἐν προαίρεσις consulto & cogitato deridet patrem. Noha non habet προαίρεσις delinquendi, sed ut sepe nolentibus aut ignorantibus quaedam offensiones accidunt, Sic ipse quadam humana imbecillitate peccauit, aliquanto largius bibens uinum, genus potionis tunc nouum & inusitatum, quod ideo Deus Seni ostendit, ut in senectute naturam infirmam diuturnitate laborum, curis & molestijs confectam, rigatione suauis & bene nutriente potu reficeret & confirmaret. Ut Solon dixit: Senes duabus rebus præcipuè delectari, Bono uino, & suauis colloquio Doctorum. Et post uerbum Dei & bonam conscientiam, uinum præcipuam uim exhilarandi animos habet.

TERTIVS. Exempla pietatis erga parentes & ἠσôπυίαg obseruentur. Pietas est uirtus quæ parentibus,

rentibus, & cognatis tribuit debitum honorem
amorem, ut dicitur: Honora patrem & matrem.
Complectitur autem Honor hæc tria.

I. Reuerentiam, quæ est agnoscere quod paren-
tes diuinitus sint instituti & adprobati, & prop-
rea se eis subijcere, & uera beneuolentia pro-
Deum eos complecti.

II. Obedientiam externam.

III. *Ἐπιεικεία*, quæ in tanta infirmitate hu-
na quosdam neuos & leues offensiones parentum
condonat, & honesta animi moderatione tolerat,
cum parentes sunt morosiores, attentiores ad
suspicientes, iracundi, minus temperantes quam
tebat &c. De hac imbecillitatum condonatione
emplum duorum filiorum Nohe, Sem & Iaphet
hoc in loco admonet.

QUARTVS. Nohe significat omnes peccato-
res præcipuè ministros Euangelij, qui etsi debent
ἀνεγκλιτοι, id est, expertes criminum, tamen
quasdam infirmitates, ut ceteri habent, quas
auditores & hypocritæ odiosè amplificanti-
aggerant, cum potius sua æquitate eas tegere
uirtute sanare deberent.

QUINTVS. Doctrina de Temperantia
Sobrietate in cibo & potu hoc loco cogitatur,
omnibus necessaria, & multarum uirtutum

est, ideoq; ὄψοσιών, hoc est, custos sapientie dicitur. Cum enim temperamentum cerebri, diuinitus conditur ad cogitationem de rebus diuinis, quassatur densis & turbidis fumis à crudelitate, intemperantiam sequente ortis, extinguatur lux & agnitio Dei, impeditur & languescit intentio mentis in Inuocatione, intermittuntur necessarij labores, accersuntur morbi, & temperamento cerebri corrupto, sequuntur deliria & furores etiam in ieiunijs. Ut igitur mens intenta esse possit in cogitatione de Deo, in precatione, in doctrinarum studijs, in regendis moribus, temperantia colenda est, & fugienda Ebrietas, cuius erudita & splendida uituperatio in I. Tomo Declamationum Philippi extat.

SEXTVS. De Verecundia hoc in loco dici potest, quæ in genere est uirtus, qua uerentes nostra & aliorum rectè iudicantium iudicia, coercemus omnes cupiditates, & in gestu et habitu non discedimus à naturæ, personarum & locorum ordine, & occultamus eas corporis partes, quas natura abdidit atq; contexit. Intuentes igitur hoc exemplum filiorum Nohe, & alia Dei mandata, execremur furores Cynicorum, qui & uerecundiam in gestu corporis externo ac in loquendo, & in genere honesta ac turpia, non sua natura, sed opinione talia esse disputant.

SEPTIMVS. De Maledictione Cham teneamus

mus duplicem esse maledictionem. Aliam spiritua-
lem, qua ira Dei & poenae aeternae delinquentibus
denunciantur, ut Deut. 27. dicitur, Maledictus om-
nis, qui non permanet in omnibus quae scripta sunt
Lege. Aliam corporalem. Etsi autem utraq; maledic-
tione Cham à patre feritur, tamen praesentes poe-
certo Dei consilio differuntur.

OCTAVVS. De Seruitute ac Liberate cor-
porali ac spiritali hoc in loco dici posset, de qua
infra cap. 21. Exod. agemus.

NONVS. Promissio benedicti Seminis ad
miliam Sem transfertur hac uoce: Benedictus
minus Deus Sem, hoc est, Messias, qui est Deus ben-
dictus in secula nascetur ex posteritate Sem, & in-
nabit Ecclesiam benedictione spiritali, ut Ephes.
dicitur.

DECIMVS. Collectio Ecclesiae ex Iudeis
Gentibus dulcissime significata est hac uoce: Iaphet
Elohim lelaphet, id est, Dilatet Deus Iaphet, & in-
bitet in Tabernaculis Sem. Nam Gentes ex post-
tate Iaphet ortae, sunt uelut Oleaster insitus in
am & participes fiunt promissionis & beneficia-
rum Christi, & recipiuntur in Tabernaculum
ex quo Christus ipse & Ecclesia Iudaica, ad qua
Lex, Promissio & omnia Christi beneficia perti-
pue pertinent, oritura erat. Ad hunc Genesim
cum alludit Ephes. 2. Proinde non amplius estis
Iudei

spites et peregrini, sed conciuēs Sanctorum, & domestici Dei (recepti in domum seu Tabernaculum Sem seu ueræ Ecclesiæ Dei) edificati super fundamentum Prophetarum & Apostolorum.

Vixit Noe trecentis quinquaginta annis post Diluuium) uidelicet cum omnibus posteris suis usq; ad 58 annum Abrahæ, qui fuit 42 annus ante natum Isaac.

CAPVT DE CIMVM.

Genealogia filiorum Nohæ quæ in hoc Capite Decimo recitatur, etsi ociosam nominum multitudinem continere uidetur: tamen grauissimam doctrinam simul complectitur, & multis de causis Ecclesiæ necessaria est.

1. Vt sciat Ecclesia, per quos uiros & quibus testimonijs, doctrina cœlestis, ad nos inde usq; ab initio generis humani propagata sit.

2. Origines gentium & Regionum terræ ac gentium distributiones & stirpes primæ in hoc Capite describuntur. Quas cognoscere non modo iucundissimum est bonis mentibus, uerum etiam utile ac necessarium ad lectionem omnium historiarum.

3. Hoc Caput describens origines & propagationes gentium, illustre testimonium est hanc solam doctrinam